

KARTA WYZWANIA/PROBLEMU

ID:	M07
Data aktualizacji wpisu:	
Autorzy:	Katarzyna Przybylska
Grupa ekspercka:	ds. mieszkalnictwa i polityk społecznych

1. Nazwa wyzwania:

Regulacja i wsparcie mieszkalnictwa wspomaganego

2. Zwięzła charakterystyka wyzwania (uzasadnienie z elementem diagnozy):

Mieszkalnictwo wspomagane (mieszkalnictwo z usługami) jest niezbędnym, podstawowym komponentem zdeinstytucjonalizowanego systemu świadczenia usług społecznych. Obowiązkiem Polski (zarówno w świetle ratyfikowanych konwencji międzynarodowych, prawa unijnego, jak i poszanowania praw człowieka obywateli) jest zapewnienie, że osoby potrzebujące wsparcia będą mogły je uzyskać w społeczności lokalnej. Obecne uregulowania prawne oraz finansowe i organizacyjne nie pozwalają na stworzenie odpowiedniego (co do liczby i jakości) zasobu mieszkań wspomaganych, dlatego niezbędne są zdecydowane działania w tym zakresie.

Po pierwsze, obecnie równolegle funkcjonuje model mieszkań chronionych (art. 53 ustawy o pomocy społecznej) oraz model mieszkań wspomaganych (wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020). Powstają również inne rodzaje mieszkań z usługami (w tym mieszkania treningowe niemieszczące się w powyższych modelach czy mieszkania ze wsparciem). Powoduje to znaczące problemy organizacyjne, terminologiczne czy statystyczne, których rozwiązaniem będzie uspojnienie systemu oparte o wybór jednej formuły mieszkań z usługami, tj. mieszkań wspomaganych.

Po drugie (i co istotniejsze), w Polsce niezbędne jest znaczące zwiększenie zasobu mieszkań z usługami (mieszkań wspomaganych) związane z koniecznością deinstytucjonalizacji usług społecznych oraz paradygmatem świadczenia usług w społeczności lokalnej. Szacuje się, że w Polsce istnieje około 1.500 tego typu mieszkań (chronionych i wspomaganych), co jest liczbą niewspółmiernie małą w porównaniu do potrzeb. W placówkach instytucjonalnych ze wsparcia korzysta około 170.000 osób (seniorów, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności, osób z problemami zdrowia psychicznego czy dzieci). Ponadto około 2.500.000 – 3.000.000 osób, które wymagają wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na niepełnosprawność lub podeszły wiek, przebywa w rodzinach, w większości bez systemowego wsparcia. Ponadto, konieczne jest wzięcie pod uwagę szybkiego tempa zmian demograficznych – w ciągu najbliższych 15 lat liczba osób w wieku powyżej 75 lat podwoi się.

Po trzecie, mieszkalnictwo wspomagane daje realną szansę osobom doświadczającym lub zagrożonym wykluczeniem społecznym na uzyskanie niezbędnego wsparcia w społeczności lokalnej. Jest to rozwiązanie czasowe dla osób wymagających przygotowywania do prowadzenia samodzielnego życia lub stałe (długoterminowe) dla osób wymagających pomocy w prowadzeniu samodzielnego życia, stanowiącego alternatywę dla pobytu w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Jest to rozwiązanie adekwatne dla seniorów, osób z niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnością intelektualną, osób doświadczających bezdomności i wykluczenia mieszkaniowego

czy usamodzielniającej się młodzieży. Obecnie nie ma w polskich miastach odpowiedniego zasobu takich mieszkań.

Po czwarte, mieszkalnictwo z usługami (mieszkania chronione, mieszkania wspomagane, inne rozwiązania) jest zagadnieniem systemowo zlokalizowanym na styku polityki społecznej i polityki mieszkaniowej. Przekłada się to na brak harmonijnego rozwijania obu komponentów, tj. usług i mieszkalnictwa (w rozumieniu infrastruktury i zasobu mieszkań, w których są świadczone usługi). Rolę wiodącą przypisano polityce społecznej i organom administracji odpowiedzialnym za ten segment. W konsekwencji kwestie związane z rozwojem infrastruktury mieszkaniowej są pomijane, co powoduje, że segment ten nie rozwija się i charakteryzuje się ogromnym deficytem. Dla przykładu w projekcie Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030) z dnia 19 listopada 2020 r. (<https://www.gov.pl/attachment/2dc5a232-1347-4321-9e25-e241542c2db4>) w zakresie mieszkaniowym (w tym w kontekście mieszkań chronionych) projektodawca odwołuje się do Narodowego Programu Mieszkaniowego. Natomiast Narodowy Program Mieszkaniowy zakłada przyrost liczby miejsc w mieszkaniach chronionych (tj. wskaźnika wyższego niż liczba mieszkań chronionych) na poziomie 600 w skali niemal 15 lat. Dowodzi to konieczności koordynacji działań na poziomie centralnym i lokalnym, która jest niezbędna dla zwiększenia liczby mieszkań wspomaganych.

Dla zapewnienia odpowiedniego wsparcia, przy zapewnieniu poszanowania praw człowieka, godności ludzkiej i prawa do niezależnego życia, mając na uwadze konwencje międzynarodowe ratyfikowane przez Polskę koniecznym jest rozwój mieszkalnictwa wspomagane. Pozwoli to zapewnić odpowiednie, godne wsparcie osobom wymagającym takiego rozwiązania.

Rozwój mieszkalnictwa wspomagane nie powinien ograniczać równie istotnego rozwoju usług świadczonych w innych formach mieszkaniowych, w tym w mieszkaniach własnościowych oraz w mieszkaniach komunalnych, w tym w mieszkaniach wynajmowanych na podstawie umowy najmu socjalnego. W ramach rozwijania wsparcia świadczonego w społeczności lokalnej, należy m.in. wzmacniać mechanizmy umożliwiające dostosowanie mieszkań do potrzeb seniorów czy osób z niepełnosprawnościami oraz świadczenie odpowiednich usług w mieszkaniach.

Jak zostało wskazane, mieszkalnictwo wspomagane służyć będzie m.in. rozwiązywaniu **problemu bezdomności** w Polsce skupionego w szczególności w polskich miastach. Bezdomność jest zjawiskiem ekstremalnie destruktywnym dla jednostki oraz generującym znaczne koszty po stronie władz. Aktualnie funkcjonujący w Polsce system wsparcia osób doświadczających bezdomności jest modelem instytucjonalnym, a ponadto w dużej mierze opiera się na inicjatywach oddolnych i działalności charytatywnej. Taki model nie pozwala na przezwyciężanie bezdomności – służy raczej zarządzaniu zjawiskiem. Konieczne są zdecydowane zmiany modelu i paradygmatu pomocy, aby uczynić system bardziej skutecznym.

Liczba osób bezdomnych w Polsce jest cyklicznie badana przez MRiPS. Według danych z badania 13-14 lutego 2019 r. w Polsce było 30 330 osób w kryzysie bezdomności.¹ Wymaga jednak podkreślenia, że jest to badanie o charakterze *point-in-time* uwzględniające tylko osoby mieszkające się w ustawowej definicji osoby bezdomnej (zatem nie są uwzględniane np. osób w mieszkaniach chronionych). Zwraca się uwagę, że wyniki badania są raczej szacunkowe.

---

¹ Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych - Edycja 2019, [online:] <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych-edycja-2019> [dostęp: 11.04.2021].

Niemniej jednak należy przytoczyć pewne wyniki tego badania:

- 83,6% spośród policzonych osób stanowią mężczyźni, podczas gdy kobiety – 16,4%,
- przedłużają się epizody bezdomności - 27,84% przebadanych doświadcza bezdomności trwającej między 5 a 10 lat,
- ponad 23% przebadanych stanowiły osoby będące w kryzysie bezdomności do 2 lat,
- najczęściej wskazywanymi przyczynami bezdomności są (i) konflikty rodzinne – 32%, (ii) uzależnienie – niecałe 28%, (iii) eksmisje, wymeldowanie – 26%,
- ponad 80% osób w kryzysie bezdomności znajduje schronienie w instytucjach (przy czym osoby korzystające z mieszkań chronionych czy wspomaganych nie były objęte badaniem).²

Z kolei publikowane przez MRiPS dane dotyczące kosztów pobytu osób doświadczających bezdomności w placówkach noclegowych wskazują, że we wszystkich województwach gminy i powiaty ponoszą koszty pobytu 40.300 osób. Łączna liczba noclegowni, ogrzewalni, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i schronisk dla osób bezdomnych finansowanych ze środków publicznych wynosiła 412 jednostek, dając 15 132 miejsc schronienia osobom doświadczającym bezdomności³. Dodatkowo, według stanu na 2018 r. w Polsce funkcjonowało 127 placówek udzielających schronienia osobom doświadczającym bezdomności, które nie korzystały ze wsparcia finansowego swojej działalności pozyskiwanego od samorządów⁴.

Z kolei wsparcie w postaci mieszkania chronionego w 2018 r. uzyskały 474 osoby, w tym 340 mężczyzn i 134 kobiety⁵.

Jak wynika z badań, wsparcie osób w kryzysie bezdomności w bardzo ograniczonym zakresie łączy się z pomocą mieszkaniową. Główną barierą stanowi zbyt ograniczony zasób mieszkań skutkujący brakiem dostępu do nich dla osób w kryzysie bezdomności. Problemem jest zarówno ograniczona możliwość wynajmu lokalu z zasobu komunalnego i długi średni czas oczekiwania, jak i ograniczony dostęp do programów mieszkaniowych skierowanych do osób w kryzysie bezdomności. Po pierwsze, niewielki odsetek gmin dysponuje takimi programami (10,1% z gmin przebadanych przez Ogólnopolską Federację na rzecz Rozwiązywania Problemu Bezdomności). Po drugie, w ramach programów oferowane jest wsparcie niewielkiej liczbie osób w dodatku (na ogół) dopiero po wyjściu z placówki dla osób doświadczających bezdomności. Po trzecie, istnieją dodatkowe czynniki wykluczające z dostępu do takich programów, z których podkreślenia wymaga przede wszystkim adres ostatniego zameldowania w innej gminie⁶.

Konieczne jest również podkreślenie niskiej skuteczności istniejącego systemu w usamodzielnianiu osób doświadczających bezdomności. W cytowanym badaniu wskazano, że jedynie 28,9% respondentów zgłosiło usamodzielnienie do mieszkania komunalnego lub do mieszkania

---

² Ibidem.

³ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Pomocy i Integracji Społecznej, Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz osób bezdomnych w województwach w roku 2018 oraz wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych (13/14 lutego 2019), [online:] <https://www.gov.pl/attachment/5092b6f9-8961-41ca-9364-5912f56b0bdb> [dostęp: 11.04.2021].

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

⁶ P. Korliński, P. Olech, J. Wilczek, Usługi mieszkaniowe w pomocy osobom bezdomnym, Zabrze 2020 [online:] <https://drive.google.com/file/d/11xEg3fWKZJ4GnnQbgXV17lkhoN1tI6u1/view> [dostęp: 11.04.2021].

wynajmowanego na rynku prywatnym co najmniej jednej osoby (średnio 4,3 usamodzielnionej osoby na instytucję/organizację). Ale z tej grupy aż 14,5% osób powróciło do bezdomności.⁷

Należy stwierdzić, że system wsparcia osób w kryzysie bezdomności jest nieskuteczny.

- Po pierwsze, brakuje działań zapobiegających popadaniu w bezdomność oraz działań skierowanych do osób doświadczających wykluczenia mieszkaniowego. W systemie polityki społecznej brakuje instrumentów i rozwiązań wspierających gospodarstwa domowe w niepopadaniu w bezdomność (brakuje odpowiednich usług, koordynacji systemu, integracji usług i zapewnienia łatwego dostępu do nich). Dodatkowo system wsparcia w mieszkaniach jest ograniczony (niska efektywność dodatków mieszkaniowych czy energetycznych bądź zasiłków).
- Po drugie, obecny model oparty jest o nieskuteczne rozwiązania instytucjonalne, podczas gdy podstawą wsparcia powinny być usługi świadczone w społeczności lokalnej. Brakuje zapewnienia podstawowej potrzeby bezpieczeństwa mieszkaniowego realizowanego w warunkach samodzielnego mieszkania w podstawowym standardzie dla osób w kryzysie bezdomności i wykluczonych mieszkaniowo.
- Po trzecie, system jest niedofinansowany. Dla przykładu, na realizację podstawowego resortowego programu wsparcia (Pokonać bezdomność) przeznaczane jest rocznie jedynie 5,5 mln zł.
- Po czwarte, występuje szereg dodatkowych kwestii wymagających pilnych zmian, w tym (i) umożliwienie korzystania z pomocy w gminie pobytu (zmiana własności miejscowej), (ii) nieadekwatne definiowanie pojęcia bezdomności, w tym nieuznawanie za osoby bezdomne osób korzystających z mieszkań chronionych lub wspomaganych (potrzeba zmiany definicji i oparcia o typologię ETHOS), (iii) ograniczone zasoby kadrowe, brak uregulowania i finansowania streetworkingu, (iv) brak pogłębionych badań zjawiska bezdomności i systemu wsparcia osób w kryzysie bezdomności.

Również wyniki kontroli przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli wskazują na konieczność poprawy i rewizji wsparcia udzielanego osobom w kryzysie bezdomności.⁸ Konieczne jest systemowe zagwarantowanie efektywnego systemu przeciwdziałania i wsparcia osób doświadczających bezdomności umożliwiającego usamodzielnienie życiowe i reintegrację społeczną.

3. Wpływ na realizację celu/celów głównych KPM:

Rozszerzenie działalności mieszkalnictwa wspomagane jest jednym z najpilniejszych zadań polityki społecznej, w tym mieszkaniowej. Potrzeba porządkowania systemu i nadania mu nowej dynamiki rozwojowej jest jedyną drogą pozwalającą w perspektywie najbliższych lat odpowiedzieć na wyzwania cywilizacyjne wobec problemów osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem. Dużo uwagi należy poświęcić pomocy osobom w kryzysie bezdomności (celem jest likwidacja zjawiska, realnym, jak pokazuje praktyka najbardziej zdeterminowanych państw). Gwałtownie przyrośnie grupa seniorów, którzy potrzebują nowych form zamieszkiwania, z dostępną opieką i wsparciem, w dostosowanym technicznie i funkcjonalnie

---

⁷ Ibidem.

⁸ Najwyższa Izba Kontroli, *Informacja o wynikach kontroli: Działania wspierające i aktywizujące osoby bezdomne*, LRZ.430.003.2019, nr ewid. 155/2019/P/18/096/LRZ, [online:] <https://www.nik.gov.pl/plik/id,22486,vp,25161.pdf> [dostęp: 11.04.2021].

mieszkań. Pomocy mieszkaniowej i innych form wsparcia potrzebują też liczne grupy osób z niepełnosprawnością, opuszczających instytucje pieczy zastępczej, więzienia. Potrzebujący, przynajmniej czasowo, mieszkań wspomaganym są też wśród obcokrajowców, tych słabiej przygotowanych do adaptacji, przybywających do kraju w poszukiwaniu lepszych warunków życia.

Mieszkalnictwo wspomagane jest czynnikiem realizacji 1 i 2 celu polityki miejskiej: „Budowa miast dostępnych i przyjaznych dla wszystkich jego mieszkańców” oraz „Podniesienie konkurencyjności i atrakcyjności gospodarczej miast”. Wymiar terytorialny (wskazanie wraz z uzasadnieniem)

Wyzwanie obejmuje teren całego kraju, ale jest szczególnie istotne w gminach miejskich, a w szczególności w większych ośrodkach (gdzie istnieje wyższa kumulacja problemów społecznych, w tym np. związanych z osobami w kryzysie bezdomności czy migrantami wewnętrznymi lub zewnętrznymi).

4. Powiązanie z kierunkiem/kierunkami działań w ramach modelu odpowiedzialnej urbanizacji:

Miasto sprawiedliwe (bardzo wysoka pozycja mieszkalnictwa wspomaganego we wszelkich działaniach na rzecz ludzi wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym), Miasto produktywne.

5. Priorytet/istotność z punktu widzenia realizacji celu/ów:

Wysoki. Zagadnienia mieszkalnictwa wspomaganego są kluczowym czynnikiem strategii deinstytucjonalizacji opieki społecznej. Równocześnie są słabo obecne w polityce mieszkaniowej państwa (Narodowy Program Mieszkaniowy). Krajowa Polityka Miejska jest potrzebnym polem aktywności w tej dziedzinie, szczególnie, że niedobór mieszkań wspomaganym dotyczy miast, głównie największych.

6. Odniesienia do diagnoz, dodatkowe materiały źródłowe, literatura:

- Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności, [online:] http://www.kapitalludzki.gov.pl/gfx/kapitalludzki/userfiles/93/17_wytyczne_dot_przejscia_o_d_opieki_instytucjonalnej_do_opieki_swiadczonej_na_poziomie_lokalnych_spolecznosci.pdf
- Postępy deinstytucjonalizacji PZ [pieczy zastępczej], [online:] https://fpmw.pl/wp-content/uploads/raport_di.pdf
- J. Krzyszkowski, Deinstytucjonalizacja usług dla seniorów jako element polityki senioralnej, [online:] <http://www.problempolitykispolecznej.pl/pdf-122625-50890?filename=Deinstytucjonalizacja.pdf>
- C. Miżejewski, Nieznane i niezrozumiałe pojęcie – deinstytucjonalizacja [w:] J. Wilczek (red.), Pokonać bezdomność 2020, Materiały konferencyjne i dobre praktyki, [online:] <https://drive.google.com/file/d/15oO5K6SbdSDcBXGLbNJR50FQPIoQA4yz/view>
- Najwyższa Izba Kontroli, *Informacja o wynikach kontroli: Działania wspierające i aktywizujące osoby bezdomne*, LRZ.430.003.2019, nr ewid. 155/2019/P/18/096/LRZ, [online:] <https://www.nik.gov.pl/plik/id,22486,vp,25161.pdf>;
- P. Korliński, P. Olech, J. Wilczek, Kierowanie osób bezdomnych do usług schronienia. Raport z badania ankietowego [N=359] oraz wywiadów indywidualnych, Zabrze 2021 [online:] <https://drive.google.com/file/d/1wmuq2P6l33qxKB6OCHzPbmC80th2ExNW/view>
- P. Korliński, P. Olech, J. Wilczek, Usługi mieszkaniowe w pomocy osobom bezdomnym, Zabrze 2020 [online:] <https://drive.google.com/file/d/11xEg3fWKZJ4GnnQbgXV17lkhON1tI6u1/view>

- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Pomocy i Integracji Społecznej, Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz osób bezdomnych w województwach w roku 2018 oraz wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych (13/14 lutego 2019), [online:] <https://www.gov.pl/attachment/5092b6f9-8961-41ca-9364-5912f56b0bdb>
- Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych - Edycja 2019, [online:] <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych-edycja-2019>
- Projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie przyjęcia „Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027 z perspektywą do roku 2030”, w szczególności diagnoza [online:] <https://www.gov.pl/attachment/2dc5a232-1347-4321-9e25-e241542c2db4>
- Europejska Typologia Bezdomności i Wykluczenia Mieszkaniowego ETHOS [online:] https://www.feantsa.org/download/pl_7386404743356865659.pdf
- P. Olech (red.), L. Węsierska-Chyc (red.), J. Wilczek (red.), Streetworking, mieszkania, współpraca. Dobre praktyki w pomocy osobom bezdomnym, OFRPB, Zabrze [online:] https://drive.google.com/open?id=1Wj_ezWH0yNQCISYZ1c2tNcqRHWZfDxLI
- J. Wilczek, Bezwarunkowy dostęp do schronienia interwencyjnego w świetle zmian w systemie usług dla osób bezdomnych w Polsce [online:] <https://drive.google.com/file/d/1FRf21iWDqcvWuViCmQjAoC3CwIMig0kM/view>
- J. Wilczek, Bezdomność i wykluczenie mieszkaniowe według typologii ETHOS oraz A. Zalewski, Polska definicja bezdomności [w:] Informator rzeczniczy, Fundacja Habitat for Humanity Poland [online:] https://habitat.pl/files/Informator_Rzeczniczy.pdf
- N. Pleace (tłum. J. Wilczek), Najpierw mieszkanie w Europie - Poradnik, FEANTSA, Bruksela 2016 / OFRPB, Zabrze 2020 [online:] https://drive.google.com/file/d/1z_2jzMqe5AX1iSFJ6FuT4eHF6i7Le35t/view?usp=sharing
- J. Wygnańska, Model wstępny „Najpierw Mieszkanie”, Fundacja Najpierw Mieszkanie Polska [online:] <https://najpierwmieszkanie.org.pl/publikacje/plik/b56a5f37-4d51-46d9-a9d4-a306932ff345/>
- J. Wygnańska, Potencjalni uczestnicy programów Najpierw Mieszkanie w Warszawie. Diagnoza wstępna, Fundacja Najpierw Mieszkanie Polska [online:] <https://najpierwmieszkanie.org.pl/publikacje/plik/23de3cac-164e-41ec-bc72-527997bd2d6a/>

7. Powiązane akty prawne:

- Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 z późn. zm.).
- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.).
- Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.).

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 508 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818).
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni (Dz. U. poz. 896).
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych (Dz. U. poz. 822).
- Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

8. Powiązanie wyzwania z globalnymi i europejskimi wyzwaniami rozwoju, w tym z realizacją celów zrównoważonego rozwoju ONZ (SDG):

- Cel 1: Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie
- Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami
- Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 21 stycznia 2021 r. w sprawie powszechnego dostępu do godnych i przystępnych cenowo mieszkań (2019/2187(INI)) (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0020_PL.pdf)
- Zalecenie Komisji (UE) 2017/761 z dnia 26 kwietnia 2017 r. w sprawie Europejskiego filaru praw socjalnych (Dz. U. UE. L. z 2017 r. Nr 113, str. 56).
- Zalecenie Rady z dnia 9 lipca 2019 r. w sprawie krajowego programu reform Polski na 2019 r. oraz zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Polskę programu konwergencji na 2019 r (Dz. U. UE. C. z 2019 r. Nr 301, str. 123).